

Ders : 208**Konu : BEDİR, UHUD, HENDEK SAVAŞLARI VE HUDEYBİYE ANTLAŞMASI****SERİYYE VE GAZVELER**

Peygamberimiz (s.a.v.)'in kendisinin katılmayıp, gönderdiği askeri birliklerin gerçekleştirdiği faaliyetlere **"Seriyye"**, başında bulunup, bizzat idare ettiği harplere **"Gazve"** adı verilir. Gazvelerin sayısı 27, seriyyelerin sayısı ise 47'dir.

Mekkeliler, müslümanları Medine'de de rahat bırakmadılar. Medine yakınlarına kadar geliyor, ekili arazi ve hayvanlarına zarar veriyorlardı. Şehir dışında her an tecavüz ve saldırıya uğrama tehlikesi vardı. Peygamberimiz (s.a.v.) bu duruma çok üzülüyordu.

İslam dini gerçekte barışı emrediyordu. Kur'ân-ı Kerîm:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ادْخُلُوا فِي السِّلْمِ كَآفَّةً

"Ey iman edenler! Hep birden barışa girin"¹ buyuruyordu. Medine'de mü'minlerin mal ve canlarını korumaları, vatanlarını savunmaları zorunlu hale gelmişti. Allah Teâlâ, Hicretin 2. yılı Şaban ayında vahiy göndererek harbe izin verdi:

أُذِنَ لِلَّذِينَ يُقَاتَلُونَ بِأَنَّهُمْ ظَلَمُوا وَإِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ*

"Kendisiyle savaşılan mü'minlere, zulme uğramış olmaları sebebiyle, savaş konusunda izin verildi. Şüphesiz, Allah'ın onlara yardım etmeye gücü yeter."²

İslam, bütün insanların iyiliğini ister. Herkesin Allah'ı tanınmasını ve hiç bitmeyecek ahiret hayatında cennete girmesini arzu eder. Şefkat ve merhamet esas alınır. Zulme yer yoktur. İslam'da toprak kazanmak, güç göstermek, ganimet elde etmek amacıyla harp yapılmaz. Nedenleri ve nasıl olacağı ile ilgili Kur'ân-ı Kerîm'de gerekenler bildirilmiştir.³

İslam'da harp, kaçınılmaz olunca son çare olarak yapılır. Bu anlamda yapılan harbin amacı; inanç hürriyetini sağlamaktır.

BEDİR GAZVESİ (624)

Mekke müşrikleri Peygamberimizi öldürmek ve müslümanlığı ortadan kaldırmak istiyorlardı. Bu nedenle sürekli yeni planlar yaptılar, yağma ve baskınlarını artırdılar. Harbe hazırlandılar. Ebû Sufyan başkanlığında büyük bir ticaret kervanını Şam'a gönderdiler.

Peygamberimiz (s.a.v.) önce Mekkelilerin ticaret kervanının dönüşünü önlemek için seriyyeler gönderdi. Bu durum Mekkelilerin savaş hazırlığını hızlandırdı. Peygamberimiz (s.a.v.) de savaş hazırlığına başladı.

1 Bakara,2/208

2 Hac, 22/39

3 Bakara, 2/190-193; Muhammed, 47/4-7

İslam Ordusu Ramazan ayının 12. günü Bedir'e doğru yola çıktı. Bu ordu 305 kişiden oluşuyordu. Ramazan ayı olduğu için müslümanlar oruçluymdu. Peygamberimiz (s.a.v.) Medine çıkışında askerin oruçlarını bozmalarını istedi.

Bedir'e ulaştıklarında müşriklerin daha önce geldiğini gördüler. Mekkeliler 950 kişilik bir orduyla gelmişlerdi. Bunların 100'ü atlı, 700'ü develi idi.

İki ordu, Hicretin 2. Yılı, 17 Ramazan, Cuma günü karşılaştı. İki ordu içinde birbirine çok yakın akrabalar da vardı.

Müşrikler saldırıya geçti. Müslümanlar kahramanca direndi. Allah'ın yardımıyla müşrik ordusu kısa zamanda bozguna uğradı. Savaş meydanından kaçtılar. Müşrik ordusunun komutanı Ebû Cehil olmak üzere 70 ölü, 70 esir bırakarak kaçtılar. Bu savaşta müslümanlar 14 şehit verdiler.

Peygamberimiz (s.a.v.) esirlere çok iyi davrandı. Esirlerden fidye istendi. Fidyeyi ödeyemeyen her bir esir de, 10 müslümana okuma yazma öğretmeleri karşılığında serbest bırakıldı. Bu uygulama bize, İslam dininin eğitime büyük önem verdiğini göstermektedir.

Bedir'in zaferle sonuçlanması, müslümanlara büyük itibar ve güç kazandırdı. Kur'ân-ı Kerîm'de bu durum şöyle ifade edilir:

وَاعْلَمُوا أَنَّمَا غَنِمْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ لِلَّهِ حُصَّةً وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ وَإِنَّ السَّبِيلَ إِنْ كُنْتُمْ آمَنْتُمْ بِاللَّهِ وَمَا أَنْزَلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا يَوْمَ الْفُرْقَانِ يَوْمَ التَّنْقِي الْجُمُعَانِ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ*

"Eğer Allah'a ve hak ile bâtilin ayrıldığı gün, iki ordunun karşılaştığı (Bedir savaşı) kulumuza indirdiğimize inanmışsanız, bilin ki; ganimet olarak aldığınız herhangi bir şeyin beşte biri Allah'a, Resûlüne, onun akrabalarına, yetimlere, yoksullara ve (harçlıksız kalmış) yolcuya aittir. Allah her şeye hakkıyla kadirdir."

Bedir Gazası, "Allah'ın dinini yeryüzüne tanıtmak" isteyenlerin başarısıdır.

UHUD GAZVESİ (625)

Müslümanların ilk başşehri olan Medine'yi basarak, İslam'ı yok etmek isteyen Mekke müşriklerinin ilk saldırısı Bedir zaferiyle önlenmişti.

Mekke müşrikleri Bedir yenilgisini kabullenemediler. Bu harpte Mekke'nin ileri gelenlerinden çok sayıda insan ölmüştü. Bedir'de yakınlarını kaybedenler bu olayı bir türlü unutamıyordu. Asırların kökleşmiş Mekke devleti, nasıl oluyor da bir avuç insan karşısında rezil oluyordu? Hem de müslümanların uzun bir geçmişi de yoktu.

Müşrikler Daru'n-Nedve'de toplanarak Şam ticaret kervanının kazancı ile bir ordu toplamaya karar verdiler ve 3000 kişilik bir ordu hazırladılar. 700'ü zırhlı, 200'ü atlı, kalanı da yaya idi. 3000 de develeri vardı. Orduda, çalgıcılar, kötü yola sapmış kadınlar, Ebû Süfyan'ın karısı Hind'in de aralarında olduğu 14 kadın vardı.

Peygamberimiz (s.a.v.) müşriklerin, büyük bir ordu ile Medine'ye yaklaştıklarını öğrendi. Ashabını topladı, onlarla istişâre etti. Ya Medine dışında düşman ordusu ile karşılaşılacak, ya da Medine'de savunma harbi yapılacaktı. Sonunda kadın ve çocukları Medine'de bırakıp, Medine dışında düşmanla göğüs göğüse çarpışmaya karar verdiler.

Peygamberimiz (s.a.v.), 1000 kişiden oluşan İslam ordusu ile yola çıkarken; "Allah yolunda sabır ve sebat ederseniz size yardımını gönderir" uyarısında bulundu.

Kureyş ordusu önceden gelmiş ve Medine'nin 5 km kuzeyindeki Uhut Dağı eteğine karargâh kurmuştu. Şarkıcı kadınlar ve şairler Mekke'lileri coşturuyor, harbe teşvik ediyorlardı.

İslam ordusunda bulunan Abdullah b. Ubeyy isimli azılı münafık ve ona uyan 300 kişi savaş alanından ayrıldı. İslam ordusunun sayısının bir anda 700 kişiye düşmesine sebep oldu.

Peygamberimiz (s.a.v.), ordunun arkasını Uhut Dağı'na vererek saf düzenine geçirdi. Sol tarafta Kanal Vadisi vardı. Ayneyn Geçidi'nin önündeki tepeye 50 kadar okçu yerleştirdi. Karargâhın güneyinde 150 metre mesafedeki bu tepeye konuşlandırılan okçulara kesin bir dille şu talimatı verdi:

"Siz bizi oklarınızla koruyacaksınız. Üstün gelsek de, yenilsek de, benden haber almadıkça yerlerinizi terk etmeyeceksiniz. Yalnız düşman üzerine ok yağdıracaksınız. Arkamızı iyi koruyun. Bizim öldürüldüğümüzü görseniz bile yerinizi bırakıp bize yardıma gelmeyin. Bizi ganimet toplarken görseniz de gelip bize katılmayın" dedi.

İslam Ordusu toplam 700 kişiydi. Müşriklerin sayısı bundan 4 kat fazlaydı. Müslümanlar ilk safhada harbi kazandılar. Ancak Peygamberimiz (s.a.v.)'in kesin emir verdiği okçular yerlerini terkettiler. Bölük komutanı Abdullah b. Cübeyr (r.a.) okçulara Peygamberimiz (s.a.v.)'in emrini hatırlattıysa da onu dinlemediler. Sadece 8 okçu yerlerini terketmedi.

Halid b. Velid müslümanlara karşı arkadan hücumla geçti. Müslümanlar iki ordu arasında sıkıştı. Ne yapacaklarını şaşırıldılar. Harp düzenleri bozuldu. Hz. Hamza Vahşi tarafından şehit edildi. Mus'ab b. Umeyr (r.a.) da şehadet şerbetini içenler arasındaydı.

Utbe'nin attığı bir taşla Resûlullah (s.a.v.)'in mübârek dudağı yarılmış, dişi kırılmış, Müşriklerden ibn-i Kamie, bir kılıç darbesiyle Peygamberimiz (s.a.v.)'i yere düşürmüştü. Resûlullah (s.a.v.)'in zırhının iki halkası kırılmış, yüzüne batmış ve yanağını yarmıştı.

Uhut Gazası'nda müslümanlar 70 şehit vermişti. Müşrikler ise 37 ölü verdi.⁵

HENDEK GAZVESİ (627)

Kureyş müşriklerinin Medine'yi basmak için giriştikleri teşebbüslerin üçüncüsü Hendek Gazvesi'dir. Müşrikler, Medine'ye baskın düzenleyip Müslümanları yok etmek istediler ve 10.000 kişilik bir ordu topladılar. Bu ordunun 300'ü atlı, 1500'ü develi idi. Orduya Ebû Süfyan kumanda edecekti.

Resûlullah (s.a.v.) de ashabını topladı ve savaş konusunda izleyecekleri yöntemi birlikte ele aldılar. Selmân-ı Fârisî'nin teklifiyle şehrin etrafına hendek kazılmasına karar verildi.

Resûlullah (s.a.v.), ashabı onar kişilik gruplara ayırdı. Hemen hendeğin kazılmasına başlandı. Hendek kazılan yer Medine'nin kuzeyindeydi. Diğer tarafları hurmalıklar ve dağlarla çevriliydi.

Mevsim kıştı. Çalışanların ellerini, ayaklarını donduracak kadar soğuk vardı. Şehirde yiyecek yoktu. Şiddetli açlık çekiyorlardı. Resûlullah (s.a.v.) bile açlıktan karnına taş bağlamıştı.

Hendek kazma işi 2 haftada tamamlandı. Çıkarılan topraklar siper olarak kullanılmak üzere hendeğin Medine tarafına yığılmış ve düşman beklenmeye başlanmıştı.

Peygamberimiz (s.a.v.) bu savaşta müşriklere şöyle beddua etmişti:

⁵ Peygamberimiz, Hayat ve Daveti, Safiyüddin Mübarek Furi, sh. 312, İbn Hişam, C.3 sh.131, Fethu'l-Bari C.8, sh.133

"Allah'ım! Bunların evlerini ve kabirlerini ateşle doldur. Onlar güneş batana kadar bizim ikindi namazımızı kılmamıza engel oldular."⁶

Savaşın son günlerinde Allah Medine'den dışarıya doğru şiddetli bir fırtına çıkardı ve fırtınanın hızı gittikçe arttı. Göz gözü görmez bir duruma geldi. Çadırlar uçtu, ocaklar söndü. Yaklaşık bir ay Medine'de bekleyen müşrikler, eli boş dönmek zorunda kaldılar.

Bir rüzgâr ki bir rüzgâr,
Çörçöp önünde ağaç;
Ha bir yaprak, ha çadır.
Havada savrulduklar,
Kırbaç üstüne kırbaç.
Küfür paramparçadır.
Tertemiz ön ve arka,
Büyük mucize Ahzâb;
Ahzâb, büyük mucize.

N. Fazık Kısakürek

Müşrikler, bir çok ganimet bırakarak kaçtılar. Kur'an'da bu durum şöyle anlatılır:

وَرَدَّ اللّٰهُ الَّذِیْنَ كَفَرُوا بِعَیْطِهِمْ لَمَّا یُنَآلُوا خَیْرًا وَكَفَى اللّٰهُ الْمُؤْمِنِیْنَ الْقِتَالَ وَكَانَ اللّٰهُ قَوِیْمًا عَزِیْمًا*

"Allah, o inkâr edenleri hiçbir şey elde etmeden öfkeleriyle geri çevirdi. Allah'ın yardımı) savaşta müminlere yetti. Allah güçlüdür, mutlak gâliptir."⁷

HUDEYBİYE ANTLAŞMASI (628)

Bu antlaşma Mekke müşrikleriyle, Mekke yakınındaki Hudeybiye Kuyusu civarında yapılmıştır. Müslümanlar, Allah'ın evi olan Kâbe'yi ziyaret etmek istiyorlardı. Her biri Kâbe özlemiyle yanıp tutuşuyordu. Hendek zaferi de müslümanların cesaretini artırmıştı.

Peygamberimiz (s.a.v.) de rüyasında, ashabıyla birlikte Kâbe'yi tavaf ettiğini görmüştü. Kâbe'yi ziyaret etmeye karar verdi. Bunu ashabına müjdeleyerek hazırlanmalarını emretti.

Kurbanlık 70 deve alındı. Peygamberimiz (s.a.v.), yolcu kılıcından başka silah alınmamasını emretti. Mekke müşriklerine savaş için gelmediğini açıkça göstermek istiyordu. Peygamberimiz (s.a.v.) bu amaçla H. 6. Yılı, 1 Zilkade Pazartesi günü beraberindeki 1400⁸ kişiyle birlikte Mekke'ye doğru hareket etti.⁹

Mekke müşrikleri Peygamberimiz (s.a.v.)'in ashabıyla birlikte hareket ettiğini öğrenmiş, ne pahasına olursa olsun onları Mekke'ye sokmamaya karar vermişlerdi. Peygamberimiz (s.a.v.) bu durumu sahabeleriyle birlikte değerlendirdi. Mekke müşrikleri, Peygamberimiz (s.a.v.) ile ashabının Mekke'ye girmelerini engellemek için süvari birlikleri gönderdiler. Bu birlikler Hudeybiye'de müslümanların yolunu keserek Mekke'ye girmelerine izin vermedi.

Bunun üzerine, Peygamberimiz (s.a.v.) Hz Osman (r.a.)'ı Kureyş'e elçi olarak gönderdi ve niyetlerini bildirdi. Fakat, Kureyşliler Hz. Osman'ı hapsedtiler. Bu gelişmeler sırasında Hz. Osman (r.a.)'ın öldürüldüğü söylentisi yayıldı.

6 Fethu'l-Bârî, C.6. sh.355

7 Ahzâb 33/25

8 1500,1600,1700 rivayetleri de vardır. kişi olduğu rivayet de vardır.

9Siret-i İbn Hişam, C.3, sh.425

Sahabeler bu durumda Mekkelilerle savaşmanın bir zorunluluk hâline geldiğini anladılar. Oradaki bir ağacın altında, Peygamberimiz'in eli üzerine ellerini koyarak "biat"leştiler -söz verdiler-. Kureyş ile savaşmak konusunda yapılan bu sözleşmeye "Biatu`r Rıdvan"-Rıdvan Biati- adı verilir.¹⁰

Kureyş Müşrikleri, sahabelerin Peygamberimiz (s.a.v.)'e verdikleri sözü ve savaş konusundaki kararlılıklarını öğrendiler. Yaptıklarına pişman oldular. İçlerine korku düştü. Peygamberimiz (s.a.v)'e elçi göndererek yaptıklarından dolayı özür dilediler. Antlaşma yapmak istediklerini bildirdiler. Bu olay üzerine Kureyş müşrikleri ve müslümanlar antlaşma yapmak için bir araya geldiler. Görüşmeler sonunda hangi hususlarda antlaşma yapılacağı karara bağlandı.

Buna göre;

1. İki taraf 10 yıl müddetle birbiriyle savaşmayacak,
2. Müslümanlar bu yıl Kâbe'yi ziyaret edemeyecek,
3. Bu ziyaret gelecek seneye bırakılacak,
4. Mekke'de üç günden fazla kalınamayacak,
5. Velisinin izni olmadan müslümanlara sığınanlar, Kureyşlilere geri verilecek,
6. İslam'dan dönerek Kureyşlilere sığınan geri verilmeyecek,
7. Yağmacılık yapılmayacak,
8. Antlaşmaya ihanet edilmeyecekti.¹¹

Alınacak Dersler:

1. İslamda mecbur kalınmadıkça savaşa girilmez. Savaşmaya mecbur kalındığı zaman da kadınlara, çocuklara ve yaşlılara dokunulmaz.
2. Esirlere kötü muamele edilmez. Can, inanç ve ibadet hürriyetlerine garanti verilir.
3. İstişarede rahmet vardır. İstişare esaslarına göre alınan karara herkes uymalıdır.
4. Mü'minler, beraber yola çıktıklarını iyi tanımalı iyi bilmelidirler.

Tavsiyeler:

1. Fetih suresi 1-19. ayetlerini mealiyle birlikte okuyalım.
2. Âl-i İmrân suresi 159. ayetin tefsirini okuyalım.
3. Bu dersi ailemizle de paylaşalım.

¹⁰Siret-i İbn Hişam, C.3, sh.433-434

¹¹a.g.e. M. Asım Köksal, C.6, sh.199-201